תְּרֵי חִיטֵּי בַּהֲדֵי הֲדָדֵי, דִּילְמָא אָזְלָא חֲדָא וְיָתְבָה בְּצִירְיָא דַּחֲבֶרְתָּהּ, וְלָא סָלֵיק לְהוּ דִּיקוּלָא דְּמַיָּא מֵאַרְבַּע רוּחָתָא, וְאָתֵי לִידֵי חִימּוּץ. וְאָמַר[א] אַבַּיֵי, לָא לִיחְרוֹךְ אִינִישׁ תְּרֵי שִׁבּוֹלֵי בַּהֲדֵי הֲדָדֵי, דִּילְמָא נָפְקִי מַיָּא מֵהַאי וּבָלַע אִידָךְ, וְאָתְיָא לִידֵי חִימּוּץ. אָמַר לֵיהּ רָבָא, אִי הָכִי, אֲפִילּוּ חֲדָא נַמִּי, דִּילְמָא נָפֵיק מֵהַאי רֵישָׁא וּבָלַע אִידָךְ רֵישָׁא. [א]אֶלָּא אָמַר רָבָא, מֵי פֵּירוֹת נִינְהוּ, [א]וּמֵי פֵּירוֹת אֵינָן מַחְמִיצִין. וַהֲדַר בֵּיהּ אַבַּיֵי מֵהַהִיא, דְּכָל אַגַּב מֵדַלְיְיהוּ לָא מַחְמְצִי. דְּאָמַר אַבַּיֵי, הַאי חַצְבָּא דַּאֲבִישֻׁנָא, סְחִיפָא שְׁרֵי, זְקִיפָא אָסוּר. רָבָא אָמַר, אֲפִילּוּ זְקִיפָא נַמִּי שְׁרֵי, מֵי פֵּירוֹת נִינְהוּ, וּמֵי פֵּירוֹת אֵינָן מַחְמִיצִין. ת״ר, [ב]אֵין לוֹתְתִין [ג]שְׂעוֹרִין בְּפֶסַח. וְאִם לָתַת, נִתְבַּקְּעוּ אֲסוּרוֹת, לֹא נִתְבַּקְּעוּ מוּתָּרוֹת. ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, שׁוֹרָן בְּחוֹמֶץ וְחוֹמֶץ צוֹמְתָן. [ג]אָמַר שְׁמוּאֵל, אֵין הֲלָכָה כְּר׳ יוֹסֵי. אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר מַר עוּקְבָא, [ג]לֹא נִתְבַּקְּעוּ מַמָּשׁ, אֶלָּא כֹּל שֶׁאִילּוּ מַנִּיחָן עַל פִּי חָבִית וְהֵן נִתְבַּקְּעוֹת מֵאֲלֵיהֶן. וּשְׁמוּאֵל אָמַר, נִתְבַּקְּעוּ מַמָּשׁ. עֲבַד שְׁמוּאֵל עוּבְדָא בְּדוּרָא דְּבֵי בַּר חָשׁוּ נִתְבַּקְּעוּ מַמָּשׁ. אָמַר רַבָּה, בַּעַל נֶפֶשׁ לֹא יִלְתּוֹת. מַאי אִירְיָא בַּעַל נֶפֶשׁ, אֲפִילּוּ כּוּלֵּי עָלְמָא נַמִּי, דְּהָא תַּנְיָא אֵין לוֹתְתִין שְׂעוֹרִין בְּפֶסַח. הָכִי קָאָמַר, [ד]בַּעַל נֶפֶשׁ אֲפִי׳ חִיטִּין, דִּשְׁרִירִי, לֹא יִלְתּוֹת. א״ל[ג] ר״נ, מַאן דְּצָיֵית לֵיהּ לְאַבָּא אָכֵיל נַהֲמָא דְּעִיפּוּשָׁא; דְּהָא בֵּי רַב הוּנָא לָתְתִי, וּבֵי רַבָּה בַּר אָבִין[ג] לָתְתִי. וְרָבָא אָמַר, אָסוּר לִלְתּוֹת. אֶלָּא הָא דְּתַנְיָא אֵין לוֹתְתִין שְׂעוֹרִין בְּפֶסַח, שְׂעוֹרִין הוּא דְּלָא, הָא חִיטֵּי שְׁרֵי. לָא מִיבַּעְיָ׳ קָאָמַר. לָא מִיבַּעְיָא חִיטִּין, כֵּיוָן דְּאִית בֵּיהּ צִירְיָא עָיְילֵי בְּהוּ מַיָּא, אֲבָל שְׂעָרֵי דְּשִׁיעִי אֵימָא שַׁפִּיר דָּמֵי, קמ״ל. הֲדַר אָמַר רָבָא, [ד]מוּתָּר לִלְתּוֹת. [ה]דְּתַנְיָא, יוֹצְאִין בְּפַת נְקִיָּה וְהַדְרָאָה, וְאִי אֶפְשָׁר נְקִיָּה בְּלֹא לְתִיתָה. אֵיתִיבֵיהּ רַב פָּפָּא לְרָבָא, הַקָּמָחִין וְהַסְּלָתוֹת שֶׁל נָכְרִים, שֶׁל כְּפָרִים טְהוֹרִים, וְשֶׁל כְּרַכִּין טְמֵאִין. דִּכְפָרִים מ״ט, לָאו מִשּׁוּם דְּלָא לָתְתִי, וְקָא קָרֵי לֵיהּ סוֹלֶת. תַּרְגּוּמָא אַקִּמְחָא. בָּתַר דִּנְפֵיק אָמַר, מ״ט לָא אֵימָא לֵיהּ מֵהָא, [ו]דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַבִּי[ד] יִרְמְיָה אָמַר שְׁמוּאֵל, חִיטִּין שֶׁל מְנָחוֹת אֵין לוֹתְתִין אוֹתָם, וְקָא קָרֵי לְהוּ סוֹלֶת. הֲדַר אָמַר רָבָא, מִצְוָה לִלְתּוֹת; שֶׁנֶּאֱמַר [א]׳וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמַּצּוֹת׳, אִי לָא דְּבָעֵי לְתִיתָה שִׁימּוּר לְמַאי. אִי שִׁימּוּר דְּלִישָׁה, שִׁימּוּר דְּלִישָׁה לָאו שִׁימּוּר הוּא. דְּאָמַר רַב הוּנָא, בְּצֵקוֹת שֶׁל נָכְרִים אָדָם מְמַלֵּא כְּרֵיסוֹ מֵהֶן, וּבִלְבַד שֶׁיֹּאכַל כְּזַיִת מַצָּה בָּאַחֲרוֹנָה; בָּאַחֲרוֹנָה אִין, בָּרִאשׁוֹנָה לָא. מַאי טַעְמָא, מִשּׁוּם דְּלָא עֲבַד בְּהוּ שִׁימּוּר. וְלַעֲבֵיד לֵיהּ שִׁימּוּר מֵאֲפִיָּיה וְאֵילָךְ, אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ שִׁימּוּר מֵעִיקָּרָא בָּעֵינַן. וּמִמַּאי, דִּילְמָא שָׁאנֵי הָתָם דִּבְעִידָּנָא דְּנָחֵית לְשִׁימּוּר לָא עֲבֵד לַהּ שִׁימּוּר; אֲבָל הֵיכָא דִּבְעִידָּנָא דְּנָחֵית לְשִׁימּוּר עָבֵיד לַהּ שִׁימּוּר, הָכִי נַמִּי דְּשִׁימּוּר דְּלִישָׁה הָוֵי שִׁימּוּר. וַאֲפִילּוּ הָכִי לָא הֲדַר בֵּיהּ רָבָא. דְּאָמַר לְהוּ לְהַנְהוּ דִּמְהַפְּכִי כִּיפֵי, כִּי מְהַפְּכִיתוּ הַפִּיכוּ לְשׁוּם מִצְוָה[ה]; [ה]אַלְמָא קָסָבַר שִׁימּוּר מֵעִיקָּרָא מִתְּחִלָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ בָּעֵינַן. מַר בְּרֵיהּ דְּרָבִינָא

מְנַקְטָא

רש״י

תַּרְתֵּי חִיטֵּי. גַּרְעִינֵי חִיטִּין, אֶלָּא חֲדָא חֲדָא חִיטְּתָא: דִּילְמָא אָתְיָא חֲדָא וְיָתְבָה בְּצִירְיָא דַּחֲבֶרְתָּהּ. בְּסֶדֶק שֶׁל חֲבֶרְתָּהּ: דִּיקוּלָא דְּמַיָּא. רְתִיחַת הַמַּיִם: צִירְיָא. סֶדֶק. כְּמוֹ (א) טַיְילָא חֲרִיפָא[ו] דִּמְלָרֵי זִיקֵי, דְּמַסֶּכֶת ע״ז (דַּף ל.): אִי הָכִי אֲפִילּוּ חֲדָא. שִׁבּוֹלְתָּא נַמִּי לֹא לִיחְרוֹךְ: דִּילְמָא נָפְקִי מַיָּא. מֵחִיטֵּי דְּרֵישָׁא חֲדָא, וּבָלְעֵי חִטִּים דְּאִידָךְ רֵישָׁא: ה״ג וַהֲדַר בֵּיהּ אַבַּיֵי דְּכָל אַגַּב מֵדַלְיְיהוּ לָא מַחְמְעֵי. כָּל דֶּרֶךְ נְפִילָתָם לֹא מַחְמְעֵי: חַצְבָּא דַּאֲבִישׁוּנָא. כַּד שֶׁמְּיַיבְּשִׁין בְּתוֹכוֹ קְלָיוֹת בַּתַּנּוּר: סְחִיפָא שְׁרֵי. אִם פִּיו כָּפוּי לְמַטָּה, שֶׁיְּהוּ הַמַּיִם הַנִּפְלָטִין מִן הַקָּלִי עַל יְדֵי חוֹם הָאוּר זָבִין וְיוֹצְאִין לַחוּץ, שְׁרֵי: זְקִיפָא. שֶׁיְּהֵא זוֹקֵף כְּדַרְכּוֹ: אָסוּר. שֶׁהַמַּיִם נִפְלָטִין וְחוֹזְרִין וְנִבְלָעִין. וּמִדְּאָמַר אַבַּיֵי סְחִיפָא שְׁרֵי מִשּׁוּם דְּדָיְיבִי אַבְּרָאֵי, שְׁמַע מִינַּהּ הֲדַר בֵּיהּ מִמַּאי דְּאָמַר לְעֵיל לֹא לִיחְרוֹךְ אִינִישׁ תַּרְתֵּי שִׁיבְּלֵי, דְּהָנֵי נַמִּי דָּיְיבִי מַיָּא וְשָׁרְקִי וְנָפְלִי, וְלָא מִיבַּלְעֵי בְּאִידָךְ: נִתְבַּקְּעוּ. מֵחֲמַת הַנִּיפּוּחַ שֶׁמֵּחֲמַת הַמַּיִם: אֲסוּרוֹת. דְּוַדַּאי מְמַהֲרוֹת לְהַחְמִיץ: שׁוֹרָן בְּחוֹמֶץ. אִם רוֹאֶה שֶׁנּוֹפְחוֹת, שׁוֹרָן בְּחוֹמֶץ: וְחוֹמֶץ צוֹמְתָן. אֶשְׁטְרֵיינְ״ד[ז] בְּלַעַ״ז וְאֵינוֹ מַנִּיחָן לְהַחְמִיץ: וְהֵן מִתְבַּקְּעוֹת מֵאֲלֵיהֶן. שֶׁאֵינָן יְכוֹלוֹת לַעֲמוֹד מִפְּנֵי רֵיחַ הַיַּיִן: בְּדוּרָא דְּבֵי בַּר חָשׁוּ. בִּכְפָר שֶׁל אוֹתוֹ הָאִישׁ: נִתְבַּקְּעוּ מַמָּשׁ. כְּלוֹמַר, דְּאֵין אֲסוּרוֹת אֶלָּא נִתְבַּקְּעוּ מַמָּשׁ, וְאוֹתָן לֹא מְבוּקָּעוֹת מַמָּשׁ הָיוּ וְהִתִּירָן: אָמַר רַבָּה. גָּרְסִינַן: בַּעַל נֶפֶשׁ. חָסִיד[ח]: הָכִי קָאָמַר אֲפִילּוּ חִיטֵּי. שֶׁהֵן קָשִׁין מִשְּׂעוֹרִין וְאֵין מְמַהֲרִין לְהַחְמִיץ, בַּעַל נֶפֶשׁ לֹא יִלְתּוֹת; אֲבָל דְּלָאו בַּעַל נֶפֶשׁ (ב) דְּלָא מַחְמִיר עַל נַפְשֵׁיהּ כּוּלֵּי הַאי: דִּשְׁרִירָן. קָשִׁים: לְאַבָּא (ג). רַבָּה. הָכִי קָרֵי לֵיהּ לְשׁוֹן רַבָּנוּת: מַאן דְּצָאֵית לֵיהּ לְאַבָּא יֹאכַל לֶחֶם עִיפּוּשָׁא. כְּלוֹמַר, לֹא תְּהֵא סָלְתָּן נְקִיָּה: דְּהָא בֵּי רַב הוּנָא לָתְתִי. כּוּלַּהּ רַב נַחְמָן אָמַר לַהּ: וְרָבָא אָמַר אָסוּר לִלְתּוֹת. לְכוּלֵּי עָלְמָא: דְּשִׁיעָן. שֶׁחֲלָקִין הֵן: וְהַדְרָאָה. קִיבָּר: שֶׁל כְּפָרִים טְהוֹרִים. לְפִי שֶׁאֵין מַקְפִּידִין עַל סָלְתָּן לַעֲשׂוֹתָן נְקִיָּה כָּל כָּךְ, וְלָא לָתְתִי לְחִיטֵּי דִּידְהוּ, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא הוּכְשְׁרוּ: וְקָא קָרֵי לְהוּ סוֹלֶת. אַלְמָא אֶפְשָׁר לִנְקִיָּה בְּלֹא לְתִיתָה: בָּתַר דִּנְפַק. רָבָא מִבֵּי מִדְרְשָׁא: אָמַר. רַב פָּפָּא. נִצְטַעֵר בְּעַצְמוֹ מַדּוּעַ לֹא נִזְכַּרְתִּי לְהָשִׁיב לוֹ מֵהָא דְּאָמַר ר׳ יִרְמְיָה כו׳: וְאִי לָאו לְתִיתָה. דְּעַכְשָׁיו בָּעֵי שִׁימּוּר שֶׁלֹּא יַחְמִיצוּ, שִׁימּוּר לָמָּה לִי: לָאו שִׁימּוּר הוּא. אִי לֹא עֲבַד לֵיהּ שִׁימּוּר מִקַּמֵּי הָכִי: דְּאָמַר רַב הוּנָא. גָּרְסִינַן: בְּצֵקוֹת שֶׁל נָכְרִים. שֶׁמַּכִּיר בָּהֶן שֶׁלֹּא הֶחְמִיצוּ, שֶׁאֵין שָׁם לֹא קַרְנֵי חֲגָבִים וְלֹא הִכְסִיפוּ פָּנָיו, דְּהוּא הָוֵי סִימָן סִידּוּק וְסִימָן שִׂיאוּר כִּדְלְקַמָּן[י]: שֶׁיֹּאכַל כְּזַיִת מַצָּה בָּאַחֲרוֹנָה. דְּהָא לָא נָפֵיק יְדֵי חוֹבַת מַצָּה, מִשּׁוּם דְּלָא הָוֵי לַהּ שִׁימּוּר לְשֵׁם מַצָּה, וְאַף עַל פִּי שֶׁאָנוּ רוֹאִין שֶׁאֵין כָּאן חִימּוּץ, וּמִיהוּ לְמַצָּה שֶׁל מִצְוָה שִׁימּוּר לְשֵׁם מַצָּה בָּעֵינַן: בָּאַחֲרוֹנָה. (ד) הִיא מִצְוַת אֲכִילָתָהּ, שֶׁעִם הַפֶּסַח הִיא חוֹבַת אֲכִילָתָהּ, דִּכְתִיב קְרָא (בַּמִּדְבָּר ט) ׳עַל מַצּוֹת וּמְרוֹרִים יֹאכְלוּהוּ׳, וּפֶסַח נֶאֱכָל עַל הַשּׂוֹבַע, כִּדְתְנַן (לְקַמָּן דַּף קיט:) אֵין מַפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֲפִיקוֹמָן: בָּרִאשׁוֹנָה לָא. כְּלוֹמַר, בַּאֲכִילָה רִאשׁוֹנָה שֶׁאָכַל מִבְּצֵקוֹת שֶׁל נָכְרִים לֹא נָפֵיק: הָכִי גָּרְסִינַן מַאי טַעְמָא דְּלָא עֲבַד לַהּ שִׁימּוּר. וְלֹא גָּרְסִינַן אִי נֵימָא, דְּהָא וַדַּאי טַעְמָא מִשּׁוּם הָכִי הוּא: מֵאֲפִיָּיה וְאֵילָךְ. מַשְׁמַע[ט] מִשֶּׁמִּתְקַנָה לַאֲפִיָּיה, כְּגוֹן עֲרִיכָתָהּ וְקִיטּוּף שֶׁלָּהּ וּנְתִינָתָהּ לַתַּנּוּר: וּמִמַּאי דִּילְמָא. לְעוֹלָם שִׁימּוּר דְּלִישָׁה שִׁימּוּר הוּא, וְאע״ג[י] דְּלֹא אִיצְטְרִיךְ שִׁימּוּר מִקַּמֵּי הָכִי, וְהָכָא מַאי טַעְמָא לֹא נָפֵיק, מִשּׁוּם דְּמִשְּׁעַת נְתִינַת מַיִם לַקֶּמַח, שֶׁזֶּה דָּבָר הַמַּחְמֶצֶת, הַוְיָא צְרִיכָה שִׁימּוּר, וְזוֹ לֹא נַעֲשָׂה לָהּ שִׁימּוּר מֵהַהִיא עִידָּנָא דְּנָחֵית לְתוֹרַת שִׁימּוּר, דְּהַיְינוּ מִנְּתִינַת מַיִם: וַאֲפִילּוּ הָכִי. דְּלָא אַסְקָא רָבָא סַיְיעְתָּא לְמִילְּתֵיהּ, לֹא הֲדַר בֵּיהּ מִמַּאי דְּאָמַר בָּעֵינַן שִׁימּוּר קוֹדֶם לִישָׁה: מְהַפְּכִי כִּיפֵי. הָעֳמָרִין[כ], וְקוֹשְׁרִין אֶת הָעֳמָרִים בִּימוֹת הַקָּצִיר:

מְנַקְּטָא

תוספות

ה״ג ר״ח כֹּל שֶׁאִילּוּ מַנִּיחָן עַל פִּי אַבּוּב שֶׁל קַלָּאִים וְהֵם מִתְבַּקְּעוֹת. פֵּירוּשׁ, כְּלִי שֶׁבַּעֲלֵי קְלָיוֹת עוֹשִׂין בּוֹ קְלָיוֹת, וְהוּא מְנוּקָּב, כִּדְאָמְרִינַן בְּפֶרֶק ר׳ יִשְׁמָעֵאל (מְנָחוֹת דַּף סו.) מַנִּיחִין בְּתוֹךְ אַבּוּב שֶׁל קַלָּאִים כְּדֵי שֶׁתִּגְמוֹר[ל] הָאוּר בְּכוּלּוֹ, וְהֵם מִתְבַּקְּעוֹת מִכֹּחַ הָאוּר. וְכֵן מָצָא ר״י בְּסֵפֶר יָשָׁן בְּשֵׁם רַבֵּינוּ תָּם:

תַּרְגּוּמָא אַקִּמָחִים. תֵּימַהּ, הַשְׁתָּא קִמְחֵי תָּנֵי סְלָתוֹת. וְיֵשׁ לוֹמַר, דִּלְגַלְדִּין קָתָנֵי:

כִּי מְהַפְּכִיתוּ כִּיפֵי הַפְּכִיתוּ לְשֵׁם מַצָּה. וְא״ת, כֵּיוָן דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּבָעֵי שִׁימּוּר בִּשְׁעַת הִיפּוּךְ, אִם כֵּן הֵיכִי מוֹכַח דְּמִצְוָה לִלְתּוֹת, דִּילְמָא לָאו מִצְוָה הִיא אֶלָּא דְּצָרִיךְ שִׁימּוּר מִתְּחִלָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ. וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּעִיקַּר שִׁימּוּר כְּדֵי שֶׁלֹּא תַּחְמִיץ, וְסָבַר רָבָא, אִי לָאו שֶׁיֵּשׁ שִׁימּוּר מֵחָמֵץ בְּשָׁעָה שֶׁהוּא עֲדַיִין דָּגָן, כְּגוֹן לְתִיתָה, לֹא הָיָה מַצְרִיךְ שִׁימּוּר בִּשְׁעַת בֵּי דָרֵי מִתְּחִילַּת הַדִּגּוּן:

לֹא

מסכת תרומה
פרק ב׳ משנה א׳
אֵין תּוֹרְמִין מִטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא. וְאִם תָּרְמוּ, תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה.

עין משפט נר מצוה

קסז א מיי׳ פ״ה מהל׳ חו״מ הלכה ד טוש״ע א״ח סי׳ תס״ג סעיף א:
קסח ב ג ד מיי׳ פ״ה מהלכות מצה הל׳ ו ז טוש״ע א״ח סימן תנג סעיף ה:
קסט ה מיי׳ שם הלכה ח ט טוש״ע א״ח סימן תנג סעיף ד:

רבינו חננאל

[ההתחלה בדף לט:]

נתבקעו ממש אלא כל שמניחין על פי הביב[ט] של קלאים והן כלים[ל] מאיליהם וכן הלכתא. **ור׳ יוסי דאמר** שורן בחומץ מפני שהחומץ צומתן לית הלכתא כותיה דהא בהדיא אמר שמואל אין הלכה כר׳ יוסי והא דעביד שמואל עובדא נתבקעו ממש לא סמכינן עליה. **אמר רבה בעל נפש** כלומר המתרחק מריח עבירה ומדקדק הרבה על עצמו. לא ילתות אפילו חטין דשרירן פי׳ שהן חזקים מן השעורים ולא אתי לידי חימוץ הא לא ילתות. כל שכן שעורים. **אמר רב נחמן מאן דצאית לרבה** אוכל פת מעופשת פי׳ כגון פת קיבר שאין בה סלת. דהא (בר) [בי] רב הונא ובי רבה בר אבוה לתתי ורבה אמר אסור ללתות. ומותבינן עליה אין לותתין את השעורים בפסח הא חטין שרי כו׳. **פי׳ צריא** כגון סדק באמצעה של חטה אבל השעורים שייעו אין בהן סדק. **איכא דאמרי אמר רבא מותר ללתות** דתנן יוצאין בפת נקיה והדראה ואי אפשר לפת נקיה בלא לתיתה כלומר אם אין שורין את החטים לא יצא מהם סלת. **ומותיב רב פפא** מהא דתאני הקמחין והסלתות של נכרים של כרכים טמאים ושל כפרים טהורים ש״מ מדקתני טהורין מכלל דלא הוכשרו וקרי להו סלתות הנה סלת בלא לתיתה. **ודחי רבא** האי דקתני של כפרים טהורין אקמחים בלבד ולא אסלתות. **והא דאמר רבא** אי אפשר לפת נקיה בלא לתיתה דחויה היא דהא משמע דשמואל אמרו חטים של מנחות אין לותתין וקרי להו התורה סלת הנה נמצאת בלא לתיתה. **הדר אמר רבא מצוה ללתות** דכתיב ושמרתם את המצות ואין שמור אלא שמור דחטים בלתיתה [דשימור דלישה לאו] שימור מדרב הונא דאמר הבצקות של נכרים אדם ממלא כריסו מהם ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה ואי הוה שמור דלישה שמור היה עושה שימור לבצק של נכרי ואינו צריך כזית אחר. **ודחי׳** הני בצקות של נכרים משום דלא אתחיל בהו ישראל בשמור דנכרי לאו בר שימור הוא אבל ישראל דבר שימור הוא אם התחיל מתחלה להשמר אפילו שימור דלישה הוי שימור. אפילו הכי לא הדר ביה רבא דאמר רבא להנהו דהוו מהפכי להו לגורן והן העומרין. **הפכו לשם מצה** כלומר הזהרו מהכשרות המים היפיכו להו למקום שאין בו הכשרות המים שיהיה שימור לשמור לשם מצה. **מר בריה דרבינא מנקטא ליה בארבי** פי׳ בעוקריתם

מסורת הש״ס עם הוספות

א) [לעיל לה: מנחות נז:], ב) [לקמן מב.], ג) [לקמן מא.], ד) [סנהדרין ה:], ה) לעיל לז., ו) לעיל לו., ז) מח ע״ב.

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה צירייה סדק כמו טיילי״א. נ״ב לשון יון: (ב) ד״ה הכי קאמר וכו׳ דלאו בעל נפש לא מחמיר: (ג) ד״ה לאבא וד״ה מאן הד״א: (ד) ד״ה באחרונה מצות כצ״ל ותיבת היא נמחק:

תורה אור השלם

א) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמַּצּוֹת כִּי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת צִבְאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַיּוֹם הַזֶּה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם: [שמות יב, יז]

הגהות וציונים

א] בכת״י **אמר** אביי: ב] צ״ל **אמר** וכ״ה ברי״ף (ב״ש): ג] צ״ל **רבה בר אבוה** (ד״ס): ד] צ״ל **רבה בר** ירמיה (רש״ש, מלא הרועים, ד״ס): ה] בכת״י ובתוס׳ לשום **מצה** וכ״ה בגמ׳ לעיל לח ע״ב: ו] הוא מין יין חזק המבקע נודות שכנוס בתוכו (מהרש״ל): ז] מצמק: ח] ס״א **ירא שמים החרד על נפשו** (גליון): ט] ״משמע״ ליתא בכת״י, ובקצת דפו״י **משעה שמתקנה** לאפייה וכצ״ל (דק״ס): י] ״ואע״ג״ מיותר (ד״ס, בית ארזים): כ] רש״י על הרי״ף וכ״י מובא בד״ס **המעמרין**: ל] צ״ל **שתשלוט** (גליון): מ] צ״ל **אבוב** (ב״ש): נ] צ״ל קלים (ב״ש):

ליקוטי רש״י

לותתין. לשורן במים מעט ולכותשן במכתשת להסיר מורסן כדי שתהא סולתן נקיה [לעיל לו.]. **מותר ללתות.** לשרות מעט במים ולכותשן במכתשת ולא חיישינן לחימוץ הואיל וכותשן מיד [סנהדרין ה:].

הוקדש לעילוי נשמת מרת גולדה מושקוביץ ע״ה ב״ר מנחם מנדל הלוי ז״ל נלב״ע ט״ו טבת תשס״ו

עין משפט
נר מצוה

קע א מיי׳ פ״י מהלכות כלאים הלכה כז טור שו״ע יו״ד סימן שא סעיף ח:
קעא ב מיי׳ פ״ה מהל׳ חמץ הלכה ט טוש״ע או״ח סימן תסז סעיף א:
קעב ג מיי׳ פכ״ב מהל׳ שבת הלכה ו טור שו״ע או״ח סימן שיח סעיף ט:
קעג ד ה מיי׳ פרק ה מהלכות מצה הלכה ה טוש״ע או״ח סימן תסג סעיף ג:
קעד ו מיי׳ פ״ח מהל׳ ק״פ הלכה ז סמג לאוין שנ:
קעה ז שם הלכה ח:
קעו ח ט מיי׳ פ״ה מהלכות מצה הל׳ יט טוש״ע או״ח סימן תסד:

רבינו חננאל

היתה משמרת אותם לשם מצה מתחלה: **ההיא ארבא דטבעא בחישתא** כלומר טבעה ספינה בנהר. התיר רבא למכור החטים שבספינה לנכרים. **ומותבינן ליה** [מהא דתניא] הבגד שאבד בו כלאים הרי זה לא ימכרנו לנכרי חיישי׳ שמא יחזור הנכרי וימכרם לישראל אחר ולא יעשנו מרדעת לחמור אבל עושין אותו תכריכין למת. **הדר ביה רבא** ושרנהו לזבונינהו קבא קבא לישראל כי היכי דניכלו קמי פסחא: **ת״ר אין מוללין את הקדרה בפסח** פי׳ מלילות הקמח בקדרה והרוצה שימלול נותן הקמח ואח״כ החומץ ויש אומרים נותן החומץ ואח״כ נותן הקמח. **ואוקימ׳ יש אומרים ר׳ יהודה הוא** דתאני בענין נתינת תבלין בשבת ר׳ יהודה אומר לכל הוא נותן. **חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר** כלומר החומץ והציר מבשל. ומדלענין שבת מבשל ואסור לענין חמץ בפסח שרי דקדים ומבשיל ליה ולא אתי לידי חימוצא. **ונוקמה מאן יש אומרים ר׳ יוסי** דאמר שורן בחומץ וחומץ צומתן. **ודחי׳** אימור דאמר ר׳ יוסי בחומץ לבדו שצומת אבל על ידי תערובת מים וחומץ מי קאמר. **עולא אמר** בין החומץ מקודם בין אחרי כן הכל אסור למלול משום הרחק איסור כמו שאמר לנזיר התרחק מן הכרם שלא תאכל מן הענבים. **ר׳ אבא מיחי ליה בחססי** כעין ותיקא. ולא מיחה על רב פפי דשרי לדבי ריש גלותא אלא משום דעבדי דלא מעלי ועבדי איסורא: **אין נותנין קמח לתוך החרוסת ולא לתוך החרדל** ואם נתן לתוך החרדל יאכל מיד ור״מ אוסר. אבל לתוך חרוסת דברי הכל ישרף מיד. תניא נמי הכי אין נותנין קמח לתוך חרוסת ואם נתן ישרף מיד לתוך החרדל ר׳ מאיר אומר ישרף מיד וחכמים אומרים יאכל מיד ואמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כחכמים: **אין מבשלין הפסח**

מְנַקְטָא לֵיהּ אִימֵּיהּ בְּאַרְבֵּי: הַהוּא **אַרְבָּא** דְחִיטֵּי דִטְבַעָא בְּחִישְׁתָא, שַׁרְיָא רָבָא לְזַבּוּנֵי לְנָכְרִים. אֵיתִיבֵיהּ רַבָּה בַּר לֵיוַאי לְרָבָא, (א) [א] בֶּגֶד שֶׁאָבַד בּוֹ כִּלְאַיִם, הֲרֵי זֶה [ב] לֹא יִמְכְּרֶנּוּ לְנָכְרִי, וְלֹא יַעֲשֶׂה (א) בּוֹ מַרְדַּעַת לַחֲמוֹר, אֲבָל עוֹשִׂין אוֹתוֹ תַּכְרִיכִין לְמֵת. לְנָכְרִי מַאי טַעְמָא לָא, לָאו מִשּׁוּם דַּהֲדַר מְזַבֵּין לְיִשְׂרָאֵל. הֲדַר אָמַר רָבָא, [ב] לְזַבִּינְהוּ קַבָּא קַבָּא לְיִשְׂרָאֵל, כִּי הֵיכִי דְּכָלְיָא קַמֵּי פִּיסְחָא. תָּנוּ רַבָּנַן, אֵין מוֹלְלִין אֶת הַקְּדֵירָה בְּפֶסַח. וְהָרוֹצֶה שֶׁיִּמְלוֹל, נוֹתֵן אֶת הַקֶּמַח וְאַחַר כָּךְ נוֹתֵן אֶת הַחוֹמֶץ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, אַף נוֹתֵן אֶת הַחוֹמֶץ וְאַחַר כָּךְ נוֹתֵן אֶת הַקֶּמַח. [ג] מַאן י״א. אָמַר רַב חִסְדָּא, רַבִּי יְהוּדָה הִיא. [ד] דִּתְנַן, [ג] הָאִילְפָּס וְהַקְּדֵירָה שֶׁהֶעֱבִירָן מְרוּתָּחִין, לֹא יִתֵּן לְתוֹכָן תַּבְלִין; אֲבָל נוֹתֵן לְתוֹךְ הַקְּעָרָה אוֹ לְתוֹךְ הַתַּמְחוּי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לַכֹּל הוּא נוֹתֵן, חוּץ מִדָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חוֹמֶץ וָצִיר. וְנוֹקְמָהּ כְּר׳ יוֹסֵי, (דִּתְנַן[ה]) ר׳ יוֹסֵי אוֹמֵר, שׁוֹרָן בְּחוֹמֶץ וְחוֹמֶץ צוֹמְתָן. כִּי אַשְׁמְעִינַן[ו] לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי הָנֵי מִילֵּי דְּאִיתֵיהּ בְּעֵינֵיהּ, אֲבָל עַל יְדֵי תַּעֲרוֹבֶת לָא. עוּלָּא אָמַר, [ד] אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה אָסוּר, מִשּׁוּם [ה] לֵךְ לֵךְ אָמְרִינַן נְזִירָא, סְחוֹר סְחוֹר, לְכַרְמָא לָא תִּקְרַב. רַב פַּפֵּי שָׁרֵי לֵיהּ לְבוּרְדִּיקֵי[ג] דְּבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא [ה] לְמִמְחֵה קְדֵירָה בַּחֲסִיסֵי. אָמַר רָבָא, אִיכָּא דְשָׁרֵי כִּי הַאי מִילְּתָא בְּדוּכְתָּא דִּשְׁכִיחִי עַבְדֵי. א״ד רָבָא גּוּפָא מָחֵי לָהּ[ד] קִידְרָא בַּחֲסִיסֵי:

מתני׳ אֵין נוֹתְנִין קֶמַח לְתוֹךְ חֲרוֹסֶת אוֹ לְתוֹךְ הַחַרְדָּל. וְאִם נָתַן, יֵאָכֵל מִיָּד. וְרַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר. [ו] אֵין מְבַשְּׁלִין אֶת הַפֶּסַח לֹא בְּמַשְׁקִין וְלֹא בְּמֵי פֵּירוֹת, [ז] אֲבָל סָכִין וּמַטְבִּילִין אוֹתוֹ בָּהֶן. מֵי תַשְׁמִישׁוֹ שֶׁל נַחְתּוֹם יִשָּׁפְכוּ, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מַחְמִיצִין: **גמ׳** אָמַר רַב כָּהֲנָא, מַחֲלוֹקֶת לְתוֹךְ הַחַרְדָּל; אֲבָל לְתוֹךְ חֲרוֹסֶת, דִּבְרֵי הַכֹּל יִשָּׂרֵף מִיָּד. תַּנְיָא נַמִּי הָכִי, [ח] אֵין נוֹתְנִין קֶמַח לְתוֹךְ הַחֲרוֹסֶת. וְאִם נָתַן, יִשָּׂרֵף מִיָּד. לְתוֹךְ הַחַרְדָּל, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר יִשָּׂרֵף מִיָּד, [ט] וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יֵאָכֵל מִיָּד. אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל, הֲלָכָה כְּדִבְרֵי חֲכָמִים. אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק לְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה,

אַחֲרוֹסֶת

מְנַקְטָא לֵיהּ אִימֵּיהּ. חִיטִּין מִתְּחִלַּת קָצִיר לְצוֹרֶךְ הַפֶּסַח, וְעָבְדָא לְהוּ שִׁימּוּר מֵעִיקָּרָא: בְּאַרְבֵּי. מְלֹא עֲרֵיבָה אוֹ עֲרֵיבוֹת הַרְבֵּה, וּמַצְנִיעָתָן לְבַדָּם לְצוֹרֶךְ הַפֶּסַח: חִישְׁתָא. שֵׁם הַנָּהָר. טָבְעָה קוֹדֶם הַפֶּסַח וְהָיוּ בָהּ חִיטִּין: שֶׁאָבַד בּוֹ כִּלְאַיִם. שֶׁנֶּאֱרַג בּוֹ חוּט שֶׁל כִּלְאַיִם וְאֵינוֹ נִיכָּר: הֲרֵי זֶה לֹא יִמְכְּרֶנּוּ לְנָכְרִי. דְּהוֹאִיל וְאֵין כִּלְאַיִם שֶׁבּוֹ נִיכָּרִים, אָתֵי לְזַבּוּנֵיהּ הַאי נָכְרִי לְיִשְׂרָאֵל, וְלָבֵישׁ לְהוּ יִשְׂרָאֵל וְלָאו אַדַּעְתֵּיהּ: וְלֹא יַעֲשֶׂנּוּ מַרְדַּעַת לַחֲמוֹר. דִּילְמָא הֲדַר שָׁקֵיל לֵיהּ מֵהָתָם וְתוֹפְרוֹ בְּאֶחָד מִבְּגָדָיו: אֲבָל עוֹשֶׂה אוֹתוֹ תַּכְרִיכִין לְמֵת. דְּמֵהָתָם תּוּ לָא שָׁקֵיל לֵיהּ, דְּבִגְדֵי הַמֵּת אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה[ז]. וּמֵת אֵין מִצְוֹת נוֹהֲגוֹת בּוֹ, דִּכְתִיב ׳בַּמֵּתִים חָפְשִׁי׳[ח], כֵּיוָן שֶׁמֵּת אָדָם נַעֲשֶׂה חָפְשִׁי מִן הַמִּצְוֹת (שַׁבָּת ל.). וְהָנֵי חִיטֵּי, כֵּיוָן דְּלָא מִינְּכַר חִימּוּץ דִּידְהוּ, אָתֵי הַאי נָכְרִי וַהֲדַר מְזַבֵּין לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל: קַבָּא קַבָּא. קַב לָזֶה וְקַב לָזֶה, וְלֹא הַרְבֵּה לְאִישׁ אֶחָד: מוֹלְלִין[ט]. בְּקֶמַח קָרֵי מְלִילָה כְּשֶׁנּוֹתְנִין קֶמַח לְתַבְשִׁיל: וְאַחַר כָּךְ נוֹתֵן אֶת הַחוֹמֶץ. דְּאֵין הַחוֹמֶץ מַנִּיחוֹ לְהַחְמִיץ, לְפִי שֶׁמְּבַשְּׁלוֹ: וְיֵשׁ אוֹמְרִים אַף נוֹתֵן חוֹמֶץ תְּחִלָּה. דְּאַף עַל גַּב דְּחוֹמֶץ כְּבָר מְעוֹרָב בְּתַבְשִׁיל, הוּא מְבַשֵּׁל אֶת הַנִּיתָּן בְּתוֹכוֹ: שֶׁהֶעֱבִירָן. מֵעַל הָאוּר מְרוּתָּחִין עֶרֶב שַׁבָּת עִם חֲשֵׁיכָה: לֹא יִתֵּן לְתוֹכָן תַּבְלִין. דִּכְלִי רִאשׁוֹן מְבַשֵּׁל, וְנִמְצָא מְבַשֵּׁל תַּבְלִין בְּשַׁבָּת: לְתוֹךְ הַקְּעָרָה. דִּכְלִי שֵׁנִי אֵינוֹ מְבַשֵּׁל[ט]: לַכֹּל הוּא נוֹתֵן. לְכָל מִינֵי מַאֲכָל הוּא נוֹתֵן תַּבְלִין בִּכְלִי שֵׁנִי: חוּץ מִדָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חוֹמֶץ וָצִיר. שֶׁהַחוֹמֶץ מְבַשְּׁלָן, וְאַף עַל גַּב שֶׁקָּדַם: הָנֵי מִילֵּי בְּעֵינֵיהּ. כְּשֶׁהַחוֹמֶץ בְּעַיִן, אֲבָל כְּשֶׁהוּא מְעוֹרָב בְּתַבְשִׁיל אֵין כֹּחוֹ חָזָק: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה. בֵּין חוֹמֶץ תְּחִלָּה בֵּין חוֹמֶץ בַּסּוֹף, אָסוּר: לְבוּרְדְּקָאֵי. נַחְתּוֹמִין: בַּחֲסִיסֵי. קִמְחָא דַּאֲבִשּׁוּנָא[י]: בְּדוּכְתָּא דִּשְׁכִיחִי עַבְדֵי. כְּגוֹן בֵּי רֵישׁ גָּלוּתָא, שֶׁהָעֲבָדִים מְזַלְזְלִין בְּדָבָר אִיסּוּר יוֹתֵר וְיוֹתֵר: **מתני׳** חֲרוֹסֶת. אֵייגְרוּ״ס[ו], וְיֵשׁ בּוֹ חוֹמֶץ, וְעָשׂוּי לְטַבֵּל בּוֹ בָּשָׂר, וּרְגִילִים לָתֵת בּוֹ קֶמַח וְכָל דָּבָר שֶׁמַּקְהֶה אֶת טַעְמוֹ, וְקֶמַח לְאַחַר זְמַן מַחְמִיץ וּמַקְהֶה אֶת הַטַּעַם: אֵין מְבַשְּׁלִין. דִּכְתִיב (שְׁמוֹת יב) ׳אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבָשֵׁל מְבוּשָּׁל׳ וְגוֹ׳: לֹא בְּמַשְׁקִין. אַף עַל גַּב דִּכְתִיב ׳בַּמָּיִם׳, וְטַעְמָא מְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא: סָכִין. בִּשְׁעַת צְלִיָּיתוֹ: וּמַטְבִּילִין. בִּשְׁעַת אֲכִילָתוֹ: מֵי תַשְׁמִישׁוֹ שֶׁל נַחְתּוֹם. שֶׁמְּצַנֵּן בּוֹ יָדָיו בְּשָׁעָה שֶׁהוּא עוֹרֵךְ וּמְקַטֵּף אֶת הָעִיסָּה, יִשָּׁפְכוּ: **גמ׳** מַחֲלוֹקֶת. דְּשָׁרֵי לֵיהּ תַּנָּא קַמָּא לְאָכְלוֹ מִיָּד, בְּנוֹתֵן לְתוֹךְ הַחַרְדָּל, לְפִי שֶׁהוּא חָזָק, וְאֵין מַנִּיחָהּ מַהֵר לְהַחְמִיץ:

אַחֲרוֹסֶת

לא יַעֲשֶׂנּוּ מַרְדַּעַת לַחֲמוֹר. אוֹמֵר ר״י, דְּדַוְקָא בְּכִלְאַיִם אֲבוּדִים אָסוּר לַעֲשׂוֹת מֵהֶן מַרְדַּעַת, שֶׁמָּא יַעֲשֶׂנּוּ טְלַאי עַל בִּגְדוֹ, וְלֹא יִזָּהֵר נַמִּי שֶׁלֹּא יִגַּע בִּבְשָׂרוֹ; אֲבָל בְּכִלְאַיִם יְדוּעִים שָׁרֵי. כִּדְאָמְרִי׳ בְּמַסֶּכֶת כִּלְאַיִם (פ״ט מ״ד), מַרְדַּעַת הַחֲמוֹר אֵין בָּהּ מִשּׁוּם כִּלְאַיִם, וּמוּתָּר לַעֲשׂוֹת מֵהֶן כַּר וָכֶסֶת[ז], וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִגַּע בַּבָּשָׂר. **אע״ג** דְּאָמְרִינַן בְּפ״ק דְּבֵיצָה (דַּף יד:[כ]), אֲפִי׳ עֶשֶׂר מַצָּעוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ אָסוּר, שֶׁמָּא תִּכָּרֵךְ לוֹ נִימָא עַל בְּשָׂרוֹ, שֶׁמָּא כַּר וָכֶסֶת וּמַרְדַּעַת אֵין רְגִילִין לִיכָּרֵךְ כָּל כָּךְ:

אֲבָל עוֹשִׂהוּ תַּכְרִיכִין לְמֵת. וְא״ת, וְהָא אִיכָּא ׳לוֹעֵג לָרָשׁ׳ וְגוֹ׳. וּבְפֶרֶק הַתְּכֵלֶת (מְנָחוֹת דַּף מא.) אָמַר רַב טוֹבִי בַּר קִיסְנָא אָמַר שְׁמוּאֵל, כְּלֵי קוּפְסָא חַיָּיבִין בְּצִיצִית. (אָמַר רַב) וּמוֹדֶה שְׁמוּאֵל בְּזָקֵן שֶׁעֲשָׂאָהּ לִכְבוֹדוֹ שֶׁפְּטוּרָה, וְהָהִיא שַׁעְתָּא וַדַּאי רָמֵינַן לֵיהּ מִשּׁוּם ׳לוֹעֵג לָרָשׁ׳. וּמֵהַאי טַעְמָא נַמִּי לֹא יַעֲשֶׂה כִּלְאַיִם לְמֵת. **וְאוֹמֵר ר״ת**, דְּצִיצִית שְׁקוּלָה כְּנֶגֶד כָּל הַמִּצְוֹת, לְכָךְ אִיכָּא ׳לוֹעֵג לָרָשׁ׳ טְפֵי. כִּדְאָמְרִינַן בִּהַתְּכֵלֶת (שָׁם דַּף מג:), ׳וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה׳׳, מְלַמֵּד שֶׁשְּׁקוּלָה צִיצִית כְּנֶגֶד כָּל הַמִּצְוֹת. **וְהָא דְּאָמַר** בְּפֶרֶק מִי שֶׁמֵּתוֹ (בְּרָכוֹת דַּף יח.), רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹנָתָן הֲווֹ שָׁקְלֵי וְאָזְלֵי בְּבֵית הַקְּבָרוֹת. הֲוֵי שַׁדְיָא תְּכֵלֶת דְּרַבִּי יוֹנָתָן. אָמַר לֵיהּ ר׳ חִיָּיא, דַּלְיֵיהּ, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ, לְמָחָר בָּאִים אֶצְלֵנוּ וְהַיּוֹם מַלְעִיגִים אוֹתָנוּ. וְאַף עַל גַּב דְּמֵתִים נַמִּי יֵשׁ לָהֶם צִיצִית. אוֹמֵר ר״ת, דְּמִכָּל מָקוֹם שַׁיָּיךְ בָּהֶן לִיעוּג, לְפִי שֶׁמַּרְאִין עַצְמָן כִּמְצֻוִּוין בְּמִצְוֹת, וְהֵן אֵינָן מְצֻוִּוין, וְאֵינוֹ דוֹמֶה מְצֻוֶּוה וְעוֹשֶׂה לְמִי שֶׁאֵין מְצֻוֶּוה וְעוֹשֶׂה[ל]. **וּמַה שֶּׁמַּתִּירִים** בַּזְּמַן הַזֶּה מִטַּלִּיתוֹת שֶׁל מֵתִים, סוֹמְכִין אַהָא דְּתַנְיָא בְּמַסֶּכֶת שְׂמָחוֹת (פי״ב), אַבָּא שָׁאוּל בֶּן בָּטְנִית צִוָּה לְבָנָיו, קִבְרוּהוּ[מ] תַּחַת מַרְגְּלוֹתָיו שֶׁל אַבָּא, וְהַתִּירוּ תְּכֵלֶת מִפַּלְיוֹנִי. וּבְכַמָּה דְּבָרִים אָנוּ סוֹמְכִין עַל סְפָרִים חִיצוֹנִים וּמַנִּיחִין גְּמָרָא שֶׁלָּנוּ. דִּבְפֶרֶק בַּתְרָא דִּמְגִילָּה (דַּף לא:) אָמְרִי׳, רֹאשׁ חוֹדֶשׁ אָב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, מַפְטִירִין ׳חָדְשֵׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם׳, דְּהַיְינוּ ׳חֲזוֹן יְשַׁעְיָה׳[מ], וְאָנוּ מַפְטִירִין ׳הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי׳, וְכֵן הוּא בַּפְּסִיקְתָּא[נ]. וּבִפְרָ׳ ׳וַיְחַל׳ אָנוּ קוֹרִין בְּתַעֲנִית שֶׁלָּנוּ, אַף עַל גַּב דִּתְנַן בִּמְגִילָּה (גַּם זֶה שָׁם) שֶׁקּוֹרִין בְּתַעֲנִית בְּקְלָלוֹת וּבְרָכוֹת, וַאֲנַן סוֹמְכִין עַל מַסֶּכֶת סוֹפְרִים (פי״ז ה״ז)[ס]:

הָאִילְפָּס וְהַקְּדֵירָה שֶׁהֶעֱבִירָן מְרוּתָּחִין לֹא יִתֵּן לְתוֹכָן תַּבְלִין. מִכָּאן אֵין לְהוֹכִיחַ דְּעֵירוּי כִּכְלִי שֵׁנִי, מִדְּלָא אַשְׁמְעִינַן רְבוּתָא שֶׁלֹּא יְעָרֶה (ב) עַל הַקְּעָרָה לְתוֹךְ הַחַרְדָּל, לְפִי שֶׁהוּא חָזָק, וְאֵין מַנִּיחָהּ מַהֵר לְהַחְמִיץ: שֶׁהַתַּבְלִין בְּתוֹכָהּ, דְּאַדְּרַבָּה דּוּק מִסֵּיפָא אִיפְּכָא, דְּקָתָנֵי אֲבָל נוֹתֵן הוּא לְתוֹךְ הַקְּעָרָה, וְלֹא קָתָנֵי אֲבָל מְעָרֶה עַל הַקְּעָרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ תַּבְלִין. **וְנִרְאֶה**, דַּאֲפִילּוּ שְׁמוּאֵל דְּאִית לֵיהּ תַּתָּאָה גָּבַר, וְתַנְיָא כְּוָותֵיהּ בְּגִיד נוֹלִין (לְקַמָּן דַּף עו.) כְּוָותֵיהּ, אפ״ה מְבַשֵּׁל הָעֵירוּי כְּדֵי קְלִיפָה. דְּאָמַר הָתָם, תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל, חַם לְתוֹךְ צוֹנֵן, קוֹלֵף; צוֹנֵן לְתוֹךְ צוֹנֵן, מֵדִיחַ. וְאִם עֵירוּ רוֹתְחִין עַל הַתַּרְנְגוֹלֶת, צָרִיךְ קְלִיפָה. וּכְלִי שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בִּכְלִי רִאשׁוֹן לֹא יוּכַל לְהַגְעִילוֹ ע״י עֵירוּי, דְּאֵין מְבַשֵּׁל אֶלָּא כְּדֵי קְלִיפָה וְהוּא בָּלַע יוֹתֵר מִכְּדֵי קְלִיפָה. **וְהָא דְּאָמְרִינַן** בְּפֶרֶק כִּירָה (שַׁבָּת דַּף מב.) דִּשְׁרֵי חַם לְתוֹךְ צוֹנֵן, יֵשׁ לוֹמַר, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מְבַשֵּׁל אֶלָּא כְּדֵי קְלִיפָה, הוֹאִיל וְהַצּוֹנֵן שֶׁל מַטָּה מַיִם, שֶׁהוּא דָּבָר הַמִּתְעָרֵב, אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְבַּשֵּׁל, מֵחֲמַת צִינּוּת הַמַּיִם, אֲבָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְעָרֵב לֹא. **וּבִשִׁילְהֵי ע״ז** (דַּף עו.) אָמַר, מַר עוּקְבָא[ט] זְבַן יוֹרָה מִנָּכְרִי וְאַהְדַּר לֵיהּ גְּדַנְפָא וְכוּ׳. וּמַסִּיק, כְּבוֹלְעוֹ כָּךְ פּוֹלְטוֹ, מַה בּוֹלְעוֹ בְּנִיצוֹצוֹת, אַף פּוֹלְטוֹ בְּנִיצוֹצוֹת. וְאִי עֵירוּי כִּכְלִי רִאשׁוֹן הוּא, מַאי אִירְיָא מִשּׁוּם דְּבָלַע בְּנִיצוֹצוֹת, אֲפִילּוּ בָּלַע בְּלִיעָה גְמוּרָה פָּלֵיט בְּנִיצוֹצוֹת, דְּהַיְינוּ עֵירוּי. אֶלָּא וַדַּאי לָא בַּשֵּׁיל אֶלָּא כְּדֵי קְלִיפָה. **וְהָא דִּתְנַן** בְּפֶרֶק חָבִית (שַׁבָּת דַּף קמה:), כֹּל שֶׁלֹּא בָּא בְּחַמִּין לִפְנֵי הַשַּׁבָּת, מְדִיחִין אוֹתוֹ בְּחַמִּין בַּשַּׁבָּת וְכוּ׳, צָרִיךְ לְאוֹקְמָא בִּכְלִי שֵׁנִי[ע], דִּבִכְלִי רִאשׁוֹן אֲפִילּוּ הֲדָחָה אֲסוּרָה. וְקָשֶׁה, דְּקָתָנֵי דַּוְקָא מְדִיחִין, אֲבָל שׁוֹרִין לֹא, וְהָכָא גַּבֵּי תַּבְלִין קָתָנֵי אֲבָל נוֹתֵן לְתוֹךְ הַקְּעָרָה אוֹ לְתוֹךְ הַתַּמְחוּי, דְּהַיְינוּ אֲפִילּוּ שׁוֹרִין. וְאוֹמֵר ר״י, דְּהָתָם מַיְירֵי בְּמִידֵי דְּבָר בִּישּׁוּל, וּכְשֶׁשּׁוֹרִין אוֹתוֹ אֲפִילּוּ בִּכְלִי שֵׁנִי מִיחֲזֵי כִּמְבַשֵּׁל, אֲבָל תַּבְלִין עֲשׂוּיִין לְמַתֵּק הַקְּדֵירָה וְלָא מִיחֲזֵי כִּמְבַשֵּׁל. **וּבִירוּשַׁלְמִי** בְּפֶרֶק כִּירָה[פ] בָּעֵי, מַהוּ לִיתֵּן תַּבְלִין מִלְּמַטָּה וּלְעָרוֹת עֲלֵיהֶן מִלְמַעְלָה. ר׳ יוֹנָה אוֹמֵר אָסוּר, דְּעֵירוּי כִּכְלִי רִאשׁוֹן הוּא. אֵילֵיהּ דְּר׳ יוֹנָה מִן הָדָא ׳וּכְלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר תְּבוּשַּׁל בּוֹ יִשָּׁבֵר׳[צ], אֶחָד שֶׁבִּישֵּׁל בּוֹ וְאֶחָד שֶׁעֵירָה לְתוֹכוֹ רוֹתֵחַ. וְדָחֵי ר׳ אַסִּי, תַּמָּן כְּלִי חֶרֶס בּוֹלֵעַ, תַּבְלִין אֵינוֹ מְבַשֵּׁל. הֵתִיב ר׳ אַסִּי בַּר בּוּן, וְהַתַנְיָא, אַף בִּכְלֵי נְחֹשֶׁת בָּלַע, בִּתְמִיָּה: אִית לָךְ לְמֵימַר כְּלֵי נְחֹשֶׁת כָּךְ; **רָבָא** מָחוּ לֵיהּ קִידְרָא בַּחֲסִיסֵי. פ״ה, קִימְחָא דַּאֲבִישּׁוּנָא. וְקָשֶׁה, דְּהָא לְעֵיל (דַּף לט:) אָסְרִינַן וְלֵיכָּא מַאן דִּפְלִיג. וְנִרְאֶה לְר״י כִּדְפֵירֵשׁ בֶּעָרוּךְ, בַּחֲסִיסֵי, קֶמַח שֶׁל עֲדָשִׁים, דְּאֵין דַּרְכָּם לָבֹא לִידֵי חִימּוּץ כָּל כָּךְ[ק]:

לָא

מסורת הש״ס
עם הוספות

א) עבודה זרה סה: נדה סא:, ב) [עיין תוספות חולין לה. סוף ד״ה ובנמלא], ג) [עיין מ״ש תוספות בבא בתרא לג: ד״ה מאן], ד) שבת מב:, ה) [שבת יג. בבא מציעא לב. עבודה זרה יז. נח: נט.], ו) [עיין תוספות לקמן מא. ד״ה אין מבשלין], ז) סנהדרין מז:, ח) תהלים פח ו, ט) שבת מב:, י) עיי׳ רש״י לעיל לט: ד״ה לא לימחי. וברי״ף כאן, כ) [וביומא דף סט.], ל) קידושין לא., מ) [עיין תוספות מגילה לא: ד״ה ר״ח אב וכו׳ וקלא נ״ע. ועיין תרומת הדשן סימן יט] הביאו הבן אריה בילק״מ, נ) פ׳ חזון, ס) [וע״ע תוספות ברכות יח. ד״ה למחר ובבבא בתרא עד. ד״ה פסקי ובעבודה זרה סה: ד״ה אבל ובנדה סא: ד״ה אבל], ע) עיי׳ תוס׳ שבת לט. ד״ה כל, פ) הלכה ה, צ) ויקרא ו כא.

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ בר ליואי לרבא בגד שאבד וכו׳ ולא יעשנו מרדעת לחמור כצ״ל: (ב) תוס׳ ד״ה אילפס וכו׳ שלא יערה בקערה כצ״ל ותיבת על נמחק:

הגהות וציונים

א] [צ״ל דתניא] (גליון): ב] צ״ל שמעינן (ב״ש): ג] [גירסת הערוך למרדקי] (גליון): ד] בראשונים וכ״י מחו ליה: ה] ברש״י שעל הרי״ף מוללין: ו] חמיצות: ז] יש להוסיף וכן תנן נמי התם (מ״ב) הכרים והכסתות אין בהם משום כלאים, וצ״ל ובלבד שלא יהיה בשרו נוגע בהם ואע״ג (מראה כהן): ח] [צ״ל קברו אותי] (גליון) וי״א דא״צ להגיה שלא רצה לתלות הקלקלה בעצמו (מצור דבש): ט] צ״ל רב עקביה (גליון): י] עיין מהרש״ל:

ליקוטי רש״י

בגד שאבד בו כלאים. שאם היה מכיר מקום הכלאים בבגד הפשתן נוטלן וכסה (נדה סא.). **האילפס והקדירה שהעבירן.** מן האור. **מרותחין.** בין השמשות. **לא יתן לתוכן תבלין.** מפתשה בכלי ראשון כל זמן שרותח מבשל [שבת מב.]. **או לתוך התמחוי.** כעין קערה גדולה שמערה כל האילפס לתוכה ומשם מערה לקערות. **חוץ מדבר שיש בו חומץ או ציר.** שהן מבשלין את הבשר כבשר רותחין. **ציר.** הנוטף מן הדגים כשכובשים אותם במכבש [שם.].